

HOTĂRÎRE
pentru controlul constituționalității Hotărîrii Parlamentului
nr.30-XVIII din 4 martie 2010 privind eliberarea din funcție
a Președintelui Curții Supreme de Justiție

nr. 11 din 27.04.2010

Monitorul Oficial nr.68-69/10 din 07.05.2010

* * *

În numele Republicii Moldova,

Curtea Constituțională în componența:

Dumitru PULBERE – președinte
Alina IANUCENCO – judecător
Victor PUȘCAȘ – judecător-raportor
Petru RAILEAN – judecător
Elena SAFALERU – judecător
Valeria ȘTERBEȚ – judecător

grefier – Dina Musteață, cu participarea reprezentantului autorilor sesizării, Serghei Sîrbu, reprezentantului permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională, Ion Creangă, călăuzindu-se de art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.a) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității Hotărîrii Parlamentului nr.30-XVIII din 4 martie 2010 privind eliberarea din funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea unui grup de deputați în Parlament, depusă la 10 martie 2010, în conformitate cu prevederile art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 19 martie 2010 sesizarea a fost acceptată spre examinare.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea Constituțională a solicitat puncte de vedere Parlamentului, Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Justiției și Asociației “Juriștii pentru drepturile omului”.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor și argumentele expuse de participanții la proces, Curtea Constituțională

A CONSTATAT:

1. La 4 martie 2010 Parlamentul a adoptat Hotărîrea nr.30-XVIII privind eliberarea din funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție¹ (în continuare – Hotărîrea Parlamentului nr.30-XVIII).

¹ M.O., 2010, nr.34, art.70

În sesizare se menționează că prin hotărîrea de demitere a Președintelui Curții Supreme de Justiție Parlamentul a încălcat flagrant principiul fundamental al separației puterilor și a desconsiderat stipulațiile art.21 alin.(2) din Legea cu privire la statutul judecătorului², potrivit cărora eliberarea din funcție a președinților (vicepreședinților) judecătorilor și ai curților de apel, precum și a Președintelui și vicepreședinților Curții Supreme de Justiție se efectuează în modul stabilit pentru numirea lor.

² Republicat: M.O., 2002, nr.117-119, art.946, M.O., 1995, nr.59-60, art.664

Autorii sesizării consideră că Hotărîrea Parlamentului nr.30-XVIII contravine art.1 alin.(3), art.6, art.7, art.8, art.66, art.116, art.123 alin.(1) din Constituție și art.13 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

2. Examinînd actul contestat prin prisma normelor constituționale, Curtea reține următoarele.

Prin Hotărîrea nr.10 din 16.04.2010 “Pentru revizuirea Hotărîrii Curții Constituționale nr.16 din 28.05.1998 cu privire la interpretarea art.20 din Constituție în redacția Hotărîrii nr.39 din 09.07.2001”³ Curtea Constituțională a apreciat că actele emise de Parlament, Președintele Republicii Moldova și Guvern referitoare la persoanele oficiale exponente ale unui interes public deosebit, alese sau numite pe durata mandatului, pot face obiect al controlului constituționalității sub aspectul formei și procedurii de adoptare, menționînd că pînă la adoptarea de către Parlament a cadrului legal pertinent va decide cu discernămint în cazurile care vizează această categorie de persoane.

³ M.O., 2010, nr.58-60, art.9

Conform alin.(4) art.116 din Constituția Republicii Moldova și Legii nr.789-XIII din 26.03.1996 “Cu privire la Curtea Supremă de Justiție”⁴, Președintele Curții Supreme de Justiție este numit în funcție de Parlament, pentru un mandat de 4 ani, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, din rîndurile judecătorilor Curții Supreme de Justiție, fapt ce exclude aprecierea funcției de Președinte al Curții Supreme de Justiție ca avînd caracter politic, or, funcția de judecător este incompatibilă cu activitatea politică.

⁴ Republicat: M.O., 2003, nr.196-199, art.764, M.O., 1996, nr.32-33, art.323

Curtea reține că funcția de Președinte al Curții Supreme de Justiție nu este o funcție politică. De la Președintele Curții Supreme de Justiție se cere maximă independență și respectarea tuturor rigorilor legalității și imparțialității în exercițiul funcției. El nu trebuie să manifeste loialitate și consecvență pentru realizarea scopurilor politice și, ca urmare, nu poate să suporte anumite îngrădiri în exercitarea dreptului de acces liber la justiție.

Potrivit Legii contenciosului administrativ nr.793-XIV,⁵ Președintele Curții Supreme de Justiție nu se poate adresa în contenciosul administrativ pentru protecția drepturilor sale ce rezultă din raporturile de serviciu.

⁵ Republicat: M.O. din 03.10.2006, pag.30, M.O., 2000, nr.57-58, art.375

În consecință, Curtea Constituțională a decis că Hotărîrea Parlamentului nr.30-XVIII, care este un act cu caracter individual și se referă la demiterea unei persoane oficiale exponente a unui interes public deosebit, numite pe durata mandatului, este pasibilă de controlul constituționalității sub aspectul procedurii de adoptare.

3. Dispozițiile constituționale privind separația puterilor legislativă, executivă și judecătorească (art.6), privind independența, imparțialitatea și inamovibilitatea judecătorilor instanțelor judecătorești (art.116 alin.(1)), privind stabilirea prin lege organică a organizării instanțelor judecătorești, a competenței acestora și a procedurii de judecată (art.115 alin.(4)) consacră justiția ca o ramură independentă a puterii de stat.

Consacrarea constituțională a procedurii de desemnare a Președintelui Curții Supreme de Justiție (art.116 alin.(4)) constituie o garanție a independenței acestuia și a exercitării cu imparțialitate a atribuțiilor ce-i revin conform Legii cu privire la Curtea Supremă de Justiție.

Prin Hotărîrea nr.7 din 18.03.2004 “Privind interpretarea dispozițiilor art.116 alin.(3) din Constituție”⁶, aplicînd principiul analogiei dreptului, Curtea Constituțională a stabilit că termenul mandatului Președintelui Curții Supreme de Justiție constituie 4 ani. În baza interpretării date de Curte, prin Legea nr.174-XVI din 22.07.2005⁷ au fost operate modificări în Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, conform căroră președintele și vicepreședinții Curții Supreme de Justiție – președinți ai colegiilor, vicepreședinții colegiilor Curții Supreme de Justiție sînt numiți în funcție de către Parlament pe un termen de 4 ani, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

⁶ M.O., 2004, nr.53-55, art.13

⁷ M.O., 2005, nr.107-109, art.533

Atît în Hotărîrea precitată nr.7 din 18.03.2004, cît și în Hotărîrea nr.26 din 23.05.2002⁸ Curtea Constituțională a menționat factorii pozitivi ai încadrării mandatului președinților (vicepreședinților) instanțelor de judecată într-un anumit termen, unul dintre factorii invocați fiind acela că Președintele

Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentul nu-i poate demite pînă la expirarea mandatului, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege.

⁸ M.O., 2002, nr.71-73, art.16

Funcția de Președinte al Curții Supreme de Justiție este de cel mai înalt rang în cadrul puterii judecătorești. Rolul important al acestei funcții derivă din sarcinile care revin Curții Supreme de Justiție, organ suprem al puterii judecătorești: asigurarea aplicării corecte și uniforme a legislației de către toate instanțele judecătorești din țară, soluționarea litigiilor apărute în cadrul aplicării legilor, garantarea responsabilității statului față de cetățean, realizarea principiilor prezumției nevinovăției și supremației legii, contribuția la constituirea statului de drept ș.a.

Necesitatea stabilității mandatului de Președinte al instanței supreme este determinată de obligațiile funcționale ale titularului. Astfel, conform legii, Președintele Curții Supreme de Justiție prezidează completul de judecată, asigură executarea hotărîrilor adoptate, numește judecătorii Curții responsabili de întocmirea rapoartelor asupra cauzelor, coordonează lucrul Colegiului lărgit al Curții, numește membrii Curții responsabili pentru întocmirea rapoartelor asupra cauzelor de complexitate deosebită ce se vor judeca în colegii etc. (art.7 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție).

Deoarece Președintele instanței supreme deține cumulativ două funcții publice: de judecător și de președinte, el beneficiază concomitent de inamovibilitate în calitate de judecător pînă la atingerea plafonului de vîrstă și de garanțiile exercitării mandatului pe termenul de 4 ani în calitate de președinte, care decurg din principiile constituționale și legale de activitate ale Curții Supreme de Justiție: al legalității și publicității, al separării puterii judecătorești de puterea legislativă și cea executivă, al independenței puterii judecătorești, al realizării dreptului său de a adopta hotărîri legale întemeiate și echitabile (art.3 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție). Respectarea garanțiilor exercitării mandatului de 4 ani de Președinte al instanței este obligatorie pentru autoritatea abilitată cu dreptul de desemnare, în caz contrar – se diminuează esența și semnificația mandatului.

4. În scopul garantării independenței persoanei ce exercită o funcție de demnitate publică, normele constituționale și legale impun respectarea exercitării termenului mandatului. De regulă, destituirea presupune o procedură mai complicată decît numirea în funcție sau cel puțin una echivalentă. Procedura de destituire este expres stipulată pentru Președintele Republicii Moldova, Președintele Parlamentului, Procurorul General ș.a. Pentru comparație, potrivit art.64 din Constituție, Președintele Parlamentului este ales cu majoritatea voturilor deputaților aleși, dar este eliberat din funcție cu cel puțin 2/3 din voturile tuturor deputaților. Această rigiditate decurge din rațiunea asigurării independenței persoanei față de acei care au votat pentru alegerea sau numirea sa. În cazul reglementării constituționale sau legale a procedurii de numire în funcție, nu este neapărat necesară reglementarea procedurii de destituire, aceasta prezumîndu-se. Astfel, în cazul săvîrșirii unei încălcări incompatibile cu funcția deținută, Președintele Curții Supreme de Justiție este demis de Parlament prin aceeași procedură prin care a fost numit, adică la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

Prin urmare, ignorînd Consiliul Superior al Magistraturii în cazul adoptării Hotărîrii nr.30-XVIII privind destituirea Președintelui instanței supreme, Parlamentul a încălcat dispozițiile art.116 alin.(4) din Constituție.

5. Potrivit Constituției Republicii Moldova și legii⁹, Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție, aplicarea de măsuri disciplinare și eliberarea din funcție a judecătorilor, președinților și vicepreședinților instanțelor de judecată. Eliberarea din funcția de Președinte al Curții Supreme de Justiție, în temeiul art.23 din Legea cu privire la statutul judecătorului, constituie o sancțiune disciplinară, care se aplică potrivit procedurii reglementate de lege. Fiind un organ constituțional independent, care exercită autoadministrarea judecătorească, Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței autorității judecătorești. Întrucît Constituția și legea stipulează că Președintele Curții Supreme de Justiție este numit în funcție numai la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, Parlamentul este în drept să-l elibereze din funcție de asemenea doar la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, cu atît mai mult cu cît Legea cu privire la statutul judecătorului prevede expres în art.21 alin.(2) că “în cazul în care președinții (vicepreședinții) judecătorilor și ai curților de apel nu îndeplinesc condițiile Legii privind organizarea judecătorească, ei pot fi eliberați din această funcție în modul stabilit pentru numirea lor. În același mod este eliberat Președintele și vicepreședintele Curții Supreme de Justiție pentru neîndeplinirea atribuțiilor prevăzute de Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție”. Prin urmare, Hotărîrea Parlamentului nr.30-XVIII a depășit de asemenea limitele unui act superior – ale legii.

⁹ Legea nr.947-XIII din 19.07.1996 “Cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii”. M.O., 2003, nr.186-188, art.752

În jurisprudența sa Curtea Constituțională a arătat că desemnarea și destituirea judecătorilor și președinților de instanțe se realizează cu participarea a cel puțin două autorități. Supunând controlului constituționalității Decretul Președintelui Republicii Moldova “Privind eliberarea din funcție a președintelui judecătorei”¹⁰ și recunoscându-l constituțional, Curtea, pînă la formarea Consiliului Superior al Magistraturii, a considerat acceptabilă procedura de eliberare din funcție a judecătorilor și președinților instanțelor judecătorești la propunerea ministrului justiției și al Președintelui Judecătorei Supreme.

¹⁰ M.O., 1996, nr.25, art.17

În Hotărîrea nr.9 din 27.05.2003 cu privire la controlul constituționalității unor prevederi din legile cu privire la statutul judecătorilor și cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii¹¹ Curtea Constituțională a subliniat că Președintele țării nu va proceda la numirea sau la eliberarea din funcție a judecătorului fără a i se fi prezentat propunerea respectivă a Consiliului Superior al Magistraturii.

¹¹ M.O., 2003, nr.123-125, art.11

Curtea relevă că Legea Supremă impune aceleași exigențe față de Parlament în cazul numirii în funcție și destituirii Președintelui și vicepreședinților Curții Supreme de Justiție. Din prevederile constituționale și legale enunțate Curtea deduce rolul primar al Consiliului Superior al Magistraturii în procedurile privind numirea, promovarea, transferarea, demisia sau eliberarea din funcția de judecător, președinte și vicepreședinte al instanței de judecată. Orice abatere de la această regulă, inclusiv cea admisă prin actul contestat, contravine art.123 alin.(1) din Constituție.

6. Art.6 din Constituție, care consacră principiul separării și colaborării puterilor în stat, obligă autoritățile ce reprezintă cele trei puteri să-și exercite atribuțiile în strictă concordanță cu prevederile Constituției.

Procedurile privind numirea, promovarea, transferarea, demisia sau eliberarea din funcția de judecător, președinte și vicepreședinte al instanței de judecată, într-o societate democratică, bazată pe principiul separării puterilor, trebuie să garanteze, pe de o parte, independența justiției, iar pe de altă parte, să excludă abuzurile puterii judecătorești de prerogativele sale. Anume pentru aceste considerente procedurile în cauză sînt organizate și realizate conform Constituției Republicii Moldova, într-o manieră ce angajează obligatoriu Consiliul Superior al Magistraturii, ca organ ce exercită autoadministrarea judecătorească, și o autoritate reprezentînd altă putere – Președintele Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentul.

Numirea în funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție printr-o procedură la care participă egal două autorități reprezentînd două puteri ale statului este voința legiuitorului constituant de a le determina să-și coordoneze activitatea pentru o colaborare eficientă în exercitarea prerogativelor ce le revin. Destituirea presupune aceeași colaborare a autorităților, pentru care scop ele trebuie să respecte procedura prevăzută expres sau care rezultă implicit din Constituție.

Curtea Constituțională reține că, în baza principiilor care guvernează independența justiției, în realizarea procedurilor privind numirea, promovarea, transferarea, demisia sau eliberarea din funcția de judecător, președinte și vicepreședinte al Curții Supreme de Justiție, pentru asigurarea separării și colaborării ramurilor puterii de stat, în sensul art.6 din Constituție, Consiliul Superior al Magistraturii și Parlamentul sînt interdependente.

În calitate de garant al realizării principiului separației puterilor, statuat în art.6 din Constituție, Curtea Constituțională, în conformitate cu alin.(3) art.134 din Constituție, are obligația de a declara neconstituțională orice abatere de la acest principiu.

Astfel, Curtea apreciază că prin ignorarea procedurii de eliberare din funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție Parlamentul a încălcat art.6, art.116 alin.(4) și art.123 alin.(1) din Constituție.

Pentru motivele arătate, conducîndu-se după prevederile art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.61, art.62 și art.68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se declară drept neconstituțională Hotărîrea Parlamentului nr.30-XVIII din 4 martie 2010 “Privind eliberarea din funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție”.

2. Prezenta hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE **Dumitru PULBERE**

Chișinău, 27 aprilie 2010.

Nr.11.